

ลักษณะภาษาของภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่เมืองเป่าซานมณฑลยูนนาน ประเทศจีน*

LANGUAGE CHARACTERISTICS OF TAI YAI VILLAGE TOPONYMS OF BAOSHAN, YUNNAN PROVINCE, CHINA

เตียว ฉาน*, อัญชลี วงศ์วัฒนา

Diao Chan*, Unchalee Wongwattana

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: chand65@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและความหมายของภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน โดยศึกษาชื่อหมู่บ้าน จำนวน 235 ชื่อ ผ่านการเก็บข้อมูลจากเอกสารท้องถิ่นและการสัมภาษณ์ชาวไทใหญ่ในพื้นที่ ผลการศึกษา พบว่า ภูมินาม แบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ คำเดี่ยว วลี และประโยค ซึ่งวลีเป็นโครงสร้างที่พบมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการใช้กลุ่มคำที่มีความหมายซับซ้อน และเจาะจงมากยิ่งขึ้นในกระบวนการตั้งชื่อหมู่บ้านของชาวไทใหญ่ ภายในกลุ่มวลียังสามารถจำแนกออกเป็น โครงสร้างย่อย ได้แก่ นามวลี กริยาวลี บุพบทวลี และวิเศษณ์วลี โดยโครงสร้างนามวลี ที่ประกอบด้วย “คำนาม + คำนาม” และ “คำนาม + คำวิเศษณ์” เป็นโครงสร้างที่ปรากฏมากที่สุด ซึ่งบ่งบอกถึงการใช้คำเพื่อแสดงลักษณะเฉพาะของสถานที่หรือสิ่งสำคัญในพื้นที่นั้น ๆ นอกจากนี้ การวิเคราะห์ในเชิงความหมายของชื่อหมู่บ้าน ยังพบว่า ชื่อเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในหลายมิติ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับสรรพสิ่ง สรรพสิ่งกับคุณลักษณะ ตลอดจนสิ่งของกับตำแหน่งต่าง ๆ สะท้อนถึงความคิดของชุมชนไทใหญ่ที่เชื่อมโยงอย่างแน่นแฟ้นกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ธรรมชาติ และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมในท้องถิ่น ทั้งในด้านกายภาพและวัฒนธรรม โดยรวมแล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้เข้าใจถึงโครงสร้างภาษาและกระบวนการคิดของชาวไทใหญ่ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน อันเป็นการสื่อสารถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น ความผูกพันกับธรรมชาติ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกในสังคมไทใหญ่ในมณฑลยูนนานของจีน นอกจากนี้ สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งในด้านการศึกษา การอนุรักษ์วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และการออกแบบที่มีความหมายในระดับท้องถิ่นและในเชิงกว้างขึ้น

คำสำคัญ: ไทใหญ่, ภูมินามหมู่บ้าน, ลักษณะทางภาษา, ยูนนาน

Abstract

This research aims to analyze the structure and meaning of the toponyms of Tai Yai villages in Baoshan City, Yunnan Province, China, by studying 235 village names through data collection from local documents and interviews with Tai Yai people in the area. The findings reveal that toponyms can be classified into three main categories: single words, phrases, and sentences, with phrases being the most common structure. This indicates a preference for using more complex and specific phrases in the process of naming villages among the Tai Yai people. The phrase category can further be subdivided into nominal phrases, verbal phrases, prepositional phrases, and adverbial phrases, with nominal phrases composed of "noun + noun" and "noun + adjective" being the most common. This reflects the use of words to describe the specific characteristics of a place or significant elements in that area. Furthermore, the analysis of the meanings of the village names reveals that these names are related to several dimensions, including the relationship between the area and entities, entities and attributes, and objects and positions. These relationships reflect the thinking of the Tai Yai community, which is closely connected to the environment, natural resources, and traditional ways of life, both in physical and cultural aspects. Overall, the findings help understand the linguistic structure and thought process of the Tai Yai people in naming their villages, which conveys local identity, a bond with nature, and the deep-rooted cultural diversity of the Tai Yai society in Yunnan Province, China. Additionally, this research can contribute to learning and development in areas such as education, cultural preservation, tourism, and meaningful design at both local and broader levels.

Keywords: Tai Yai, Village Toponyms, Linguistic Characteristics, Yunnan

บทนำ

ภูมินามหรือชื่อของสถานที่นั้น เป็นหน่วยภาษาที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ โดยมีบทบาทในเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสังคม ชื่อหมู่บ้านเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สะท้อนภูมิปัญญาทางภาษา และสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมระหว่างภาษากับสภาพแวดล้อม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการเข้าถึงระบบคิด การรับรู้ และมโนทัศน์ของชุมชนผ่านภาษา (คันสนีย์ วีระศิลป์, 2541) โดยที่ชาวไทยใหญ่ในเมืองเป่าซาน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังคงรักษาภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้อย่างมั่นคง (ลี อี้หยาง, 2558) โดยเฉพาะการตั้งชื่อหมู่บ้านที่สะท้อนรูปแบบทางภาษาของกลุ่มตระกูลไทอย่างชัดเจน ได้แก่ การใช้คำโดด การเรียงคำที่มีลำดับแน่นอน และการเลือกใช้คำที่กระชับแต่สื่อความหมายเฉพาะเจาะจงได้ดี (หนาน หยาง, 2561) การศึกษาชื่อหมู่บ้านของชาวไทยใหญ่จึงเปิดโอกาสให้เข้าถึงรากฐานทางภาษาที่กำลังเสื่อมถอยในหลายพื้นที่อื่น (ซุน หวัง, 2563)

จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า โครงสร้างทางภาษาในชื่อหมู่บ้านของชาวไทยใหญ่ในเมืองเป่าซานมีความหลากหลายในเชิงไวยากรณ์ ทั้งคำเดี่ยว วลี และประโยค โดยเฉพาะนามวลีที่ปรากฏในรูปแบบหลากหลาย เช่น

นาม + นาม, นาม + คำวิเศษณ์, และนาม + คำกริยา (เจียง หยาง, 2560) ความหลากหลายนี้มีได้สะท้อนเพียงโครงสร้างทางไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ เช่น ความเป็นเจ้าของ การอยู่ร่วมของสรรพสิ่งกับพื้นที่ และคุณลักษณะเฉพาะของสถานที่ต่าง ๆ อันเป็นการถ่ายทอดโลกทัศน์ของชุมชนผ่านระบบภาษา (หวัง เฉิน, 2562)

แม้ว่าจะมีการศึกษาภูมินามในพื้นที่อื่นทั้งในประเทศไทยและจีนแล้วบ้าง แต่การวิเคราะห์ที่ครอบคลุมทั้งโครงสร้างไวยากรณ์และบทบาททางความหมายของหน่วยคำในกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจีนนั้นยังมีอยู่อย่างจำกัด งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ และสนับสนุนการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นผ่านการบันทึกองค์ความรู้ทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (เฉิน หยาง, 2564) โดยมุ่งวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างคำ วลี และประโยคในชื่อหมู่บ้าน ตลอดจนความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างชุมชนกับพื้นที่ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกลไกการใช้ภาษาที่แฝงความหมายเชิงสังคมและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและความหมายของภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลภูมินามหมู่บ้านของชาวไทใหญ่ ในเมืองเป่าซาน มณฑลยูนนาน ประเทศจีนในปัจจุบัน เลือกเฉพาะหมู่บ้านที่ยังมีชาวไทใหญ่อาศัยอยู่ และตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นภาษาไทใหญ่ จากการสำรวจและค้นคว้าข้อมูลของสำนักงานการสถิติแห่งเมืองเป่าซาน ซึ่งมีหมู่บ้านที่เป็นชาวไทใหญ่ตั้งถิ่นฐาน จำนวนทั้งหมด 256 หมู่บ้าน กระจายอยู่ใน 5 อำเภอ แต่มีชื่อที่ซ้ำกัน 21 ชื่อ ดังนั้น ชื่อหมู่บ้านที่ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษามีทั้งหมด 235 ชื่อ (สำนักงานการสถิติแห่งเมืองเป่าซาน, 2567)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลงภาคสนามซึ่งได้การกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยมีหลักการว่าผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้อาวุโสที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและสุขภาพแข็งแรง หรือเป็นผู้ใหญ่บ้าน อาจารย์ (หมอทำพิธี) ปราชญ์ชาวบ้านและอื่น ๆ พื้นที่ที่ลงภาคสนาม คือ เข้าร่วมการประชุมอบรมสำหรับปราชญ์ชาวบ้าน (อาจารย์หมู่บ้าน) ที่อำเภอเมืองเป่าซาน ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านทุกคนต้องเข้าร่วม จึงเป็นโอกาสให้ได้สัมภาษณ์ โดยที่ไม่ต้องเดินทางไปทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านที่ยังไม่ได้รับการสัมภาษณ์ก็จะมีออกภาคสนามที่หมู่บ้านนั้น ๆ ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และเอกสารท้องถิ่น การเก็บข้อมูลใช้ระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงมิถุนายน 2567 ซึ่งแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ การศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน และการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์รูปแบบ และโครงสร้างของภูมินาม โดยแบ่งเป็นคำเดี่ยว วลี และประโยค วลีเป็นโครงสร้างที่พบมากที่สุด จากนั้นวิเคราะห์ความหมายโดยพิจารณาความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างพื้นที่กับสรรพสิ่ง สรรพสิ่งกับคุณลักษณะ และสิ่งของกับตำแหน่งต่าง ๆ การวิเคราะห์นี้สะท้อนถึงมโนทัศน์และวิถีชีวิตของชุมชนไทใหญ่ที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาของภูมินามหมู่บ้านในเมืองเป่าซาน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ทั้งรูปแบบโครงสร้าง และวากยสัมพันธ์ ซึ่งหมู่บ้านชาวไทใหญ่ที่ใช้ภาษาชาวไทใหญ่ในการตั้งชื่อหมู่บ้านมีทั้งหมด 256 หมู่บ้าน แต่มีชื่อที่ซ้ำกัน 21 ชื่อ ดังนั้น ชื่อหมู่บ้านที่ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษามีทั้งหมด 235 ชื่อ

1. ผลการวิเคราะห์โครงสร้างและความหมายของภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน

รูปแบบและโครงสร้างของภูมินามหมู่บ้านในเมืองเป่าซาน สามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ 1) รูปแบบคำเดี่ยว 2) รูปแบบวลี และ 3) รูปแบบประโยค ซึ่งอัตราส่วนรูปแบบของภูมินามหมู่บ้านในเมืองเป่าซาน สามารถแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อัตราส่วนส่วนรูปแบบของภูมินามหมู่บ้านในเมืองเป่าซาน

รูปแบบและโครงสร้าง		จำนวนหมู่บ้าน		ร้อยละ	
วลี	นามวลี	148	181	62.98	77.42
	กริยาวลี	14		5.96	
	บุพบทวลี	18		7.67	
	วิเศษณ์วลี	1		0.41	
คำเดี่ยว	คำนาม	26	51	11.07	21.70
	คำกริยา	15		6.38	
	คำวิเศษณ์	10		4.25	
ประโยค	ประธาน - กริยา	3	3	1.28	1.28
รวมทั้งหมด		235	235	100	100

จากตารางที่ 1 รูปแบบภูมินามหมู่บ้านของเมืองเป่าซานที่ปรากฏค่าร้อยละมากที่สุด คือ รูปแบบวลี ซึ่งมีจำนวน 181 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 77.42 ของรูปแบบภูมินามหมู่บ้านทั้งหมดโดยมีโครงสร้างแบบนามวลีปรากฏมากที่สุด จำนวน 148 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 62.98 ของรูปแบบภูมินามหมู่บ้านทั้งหมด และลำดับรองลงมา คือ รูปแบบคำเดี่ยว มีทั้งสิ้น จำนวน 51 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 21.70 ของรูปแบบภูมินามหมู่บ้านทั้งหมด โดยมีโครงสร้างคำนามปรากฏมากที่สุด มีจำนวน 26 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.07 ของรูปแบบภูมินามหมู่บ้านทั้งหมด สำหรับรูปแบบภูมินามหมู่บ้านของเมืองเป่าซานที่ปรากฏร้อยละน้อยที่สุด คือ รูปแบบประโยค ซึ่งปรากฏเพียง 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.28 ของรูปแบบภูมินามหมู่บ้านทั้งหมด ดังมีรายละเอียดแสดงโดยเริ่มจากคำ วลี และประโยค ดังต่อไปนี้

1.1 คำเดี่ยว

หน่วยคำพื้นฐานที่สามารถใช้ได้โดยอิสระ อาจปรากฏพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ แต่ไม่สามารถแยกความหมายออกจากกันได้ ชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำเดี่ยวมีทั้งหมด 51 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 21.70 ของชื่อทั้งหมด คำเดี่ยวที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านชาวไทใหญ่เมืองเป่าซาน มีทั้งคำนาม คำกริยาและคำวิเศษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 คำนาม

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ที่ประกอบด้วย คำนามเพียงคำเดียว มีจำนวน



26 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 11.07 ของทั้งหมด คำนามที่ใช้มักหมายถึง สิ่งของ สถานที่ หรือสิ่งมีชีวิตที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง เช่น “เวียง” (เมือง), “น้ำ” (แหล่งน้ำ), “ดอย” (ภูเขา), “ปาง” (พื้นที่ราบเชิงเขา) และ “หนอง” (บึงน้ำ) การตั้งชื่อด้วยคำนามเดียวสะท้อนความเรียบง่ายและความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่

1.1.2 คำกริยา

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป้าซาน ที่ประกอบด้วย คำกริยาเพียงคำเดียว มีจำนวน 15 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.38 คำกริยามักสะท้อนการกระทำหรือสภาวะของพื้นที่ เช่น “ไหล” (การไหลของสายน้ำ), “ตก” (น้ำตก), “ขึ้น” (การสูงขึ้น), “ยุบ” (ดินยุบตัว) และ “รวม” (การรวมกลุ่ม) ซึ่งสะท้อนเหตุการณ์สำคัญหรือสภาพพลวัตที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน

1.1.3 คำวิเศษณ์

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป้าซาน ที่ประกอบด้วย คำวิเศษณ์เพียงคำเดียว มีจำนวน 10 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 4.25 ของภูมินามทั้งหมด คำวิเศษณ์เหล่านี้มักแสดงถึงคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่หรือสิ่งสำคัญในชุมชน เช่น ชื่อหมู่บ้าน “ใหม่” (หมายถึง การเริ่มต้นใหม่), “ใหญ่” (ขนาดใหญ่), “สูง” (ความสูง), “ขาว” (สีขาวหรือความบริสุทธิ์) และ “ยาว” (ความยาวของพื้นที่) การตั้งชื่อด้วยคำวิเศษณ์สะท้อนถึงการเน้นย้ำลักษณะเด่นของพื้นที่ที่ผู้คนให้ความสำคัญในการบ่งบอกเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน

1.2 วลี

เป็นรูปแบบของคำ ที่ประกอบด้วย คำตั้งแต่สองคำขึ้นไปทำงานร่วมกันเพื่อสื่อความหมายแบบหน่วยเดียวกัน ไม่สามารถแยกคำออกมาใช้โดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปได้ ในชื่อหมู่บ้านของชาวไทใหญ่ในเมืองเป้าซาน พบว่า มีการใช้วลีในการตั้งชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 181 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 77.42 ของชื่อหมู่บ้านทั้งหมด ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบได้มากที่สุดในการตั้งชื่อภูมินามของชาวไทใหญ่ วลีที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ นามวลี กริยาวลี บุพบทวลี และวิเศษณ์วลี รายละเอียดของแต่ละประเภทมีดังต่อไปนี้

1.2.1 นามวลี

เป็นรูปแบบของวลีที่มีคำนามเป็นแกนหลัก และทำงานร่วมกับคำประเภทอื่นเพื่อขยายความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในชื่อหมู่บ้านของชาวไทใหญ่ในเมืองเป้าซาน โครงสร้างนามวลีเป็นประเภทของวลีที่พบมากที่สุด โดยมีทั้งหมด 148 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 62.98 ของชื่อภูมินามทั้งหมด ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหลายโครงสร้าง ได้แก่ 1) คำนาม + คำนาม 2) คำนาม + คำวิเศษณ์ 3) คำนาม + คำบุพบท 4) คำนาม + คำกริยา 5) คำจำนวน + คำนาม 6) คำนาม + คำจำนวน + คำลักษณนาม 7) คำนาม + คำลักษณนาม + คำวิเศษณ์ และ 8) นามวลีแบบซับซ้อน

1.2.1.1 คำนาม + คำนาม

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป้าซาน ที่ประกอบด้วย คำนาม + คำนาม มีจำนวน 72 หมู่บ้าน โครงสร้างนี้นิยมมากที่สุดในกลุ่มนามวลี โดยใช้คำนามสองคำมาประกอบกันเพื่อขยายความหมายของสิ่งที่ต้องการสื่อถึง ตัวอย่างเช่น “เวียงคำ” (เวียง = เมือง, คำ = ทอง หมายถึง เมืองทอง), “น้ำปาง” (น้ำ = แม่น้ำ, ปาง = ลานเชิงเขา หมายถึง แม่น้ำเชิงเขา), “ดอยคำ” (ดอย = ภูเขา, คำ = ทอง หมายถึง ภูเขาทอง) ชื่อในลักษณะนี้มักสะท้อนลักษณะภูมิประเทศหรือสิ่งสำคัญของพื้นที่

1.2.1.2 คำนาม + คำวิเศษณ์

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ที่ประกอบด้วย คำนาม + คำวิเศษณ์ มีจำนวน 28 หมู่บ้าน ลักษณะนี้ใช้คำนามนำหน้าและตามด้วยคำวิเศษณ์เพื่อขยายคุณสมบัติของสิ่งนั้น เช่น “บ้านใหม่” (บ้าน = หมู่บ้าน, ใหม่ = ใหม่ หมายถึง หมู่บ้านใหม่), “ดอยสูง” (ดอย = ภูเขา, สูง = สูง หมายถึง ภูเขาสูง), “หนองใหญ่” (หนอง = บึง, ใหญ่ = ใหญ่ หมายถึง บึงขนาดใหญ่) ชื่อในรูปแบบนี้แสดงให้เห็นการเน้นคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่อย่างชัดเจน

1.2.1.3 คำนาม + คำบุพบท

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ที่ประกอบด้วย คำนาม + คำบุพบท มีจำนวน 6 หมู่บ้าน โครงสร้างนี้พบได้น้อยกว่าแบบอื่น ตัวอย่างเช่น “เว้งเหลอ” (เว้ง = เมือง, เหลอ = เหนือ หมายถึง เมืองทางเหนือ), “น้ำใต้” (น้ำ = แม่น้ำ, ใต้ = ทิศใต้ หมายถึง แม่น้ำทางใต้) ชื่อในกลุ่มนี้สะท้อนตำแหน่งเชิงพื้นที่ที่สัมพันธ์กับจุดอื่น

1.2.1.4 คำนาม + คำกริยา

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ที่ประกอบด้วย คำนาม + คำกริยา มีจำนวน 2 หมู่บ้าน โครงสร้างนี้สื่อถึงการกระทำที่สัมพันธ์กับสถานที่ เช่น “บ้านไหล” (บ้าน = หมู่บ้าน, ไหล = การไหลของน้ำ หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำธารไหล), “ดอยยุบ” (ดอย = ภูเขา, ยุบ = ยุบตัว หมายถึง ภูเขาทรุดตัวลง) แสดงให้เห็นเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่มีผลต่อพื้นที่

1.2.1.5 จำนวน + คำนาม

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ที่ประกอบด้วย คำบอกจำนวน + คำนาม มีจำนวน 2 หมู่บ้าน โครงสร้างนี้ใช้ตัวเลขนำหน้าคำนามเพื่อบอกจำนวนสิ่งสำคัญในพื้นที่ เช่น “สามเวียง” (สาม = 3, เวียง = เมือง หมายถึง เมืองสามเมือง), “ห้าดอย” (ห้า = 5, ดอย = ภูเขา หมายถึง ภูเขาห้าลูก)

1.2.1.6 คำนาม + จำนวน + คำลักษณนาม

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ที่ประกอบด้วย คำนาม + จำนวน + คำลักษณนาม มีจำนวน 2 หมู่บ้าน โครงสร้างนี้ใช้คำนามนำหน้า ตามด้วยจำนวนและลักษณนาม เช่น “ดอยสามยอด” (ดอย = ภูเขา, สาม = 3, ยอด = ยอดเขา หมายถึง ภูเขาสามยอด), “เวียงสองแห่ง” (เวียง = เมือง, สอง = 2, แห่ง = ลักษณนาม หมายถึง เมืองสองแห่ง)

1.2.1.7 คำนาม + คำลักษณนาม + คำวิเศษณ์

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ที่ประกอบด้วย คำนาม + คำลักษณนาม + คำวิเศษณ์ มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น “บ้านแห่งใหม่” (บ้าน = หมู่บ้าน, แห่ง = ลักษณนาม, ใหม่ = ใหม่ หมายถึง หมู่บ้านแห่งใหม่) ซึ่งเป็นโครงสร้างที่พบไม่บ่อยนักแต่สื่อความหมายเฉพาะเจาะจง

1.2.1.8 นามวลีแบบซับซ้อน

นามวลีแบบซับซ้อนเป็นรูปแบบหนึ่งของนามวลีที่มีโครงสร้างซับซ้อนกว่านามวลีทั่วไป โดยอาจประกอบด้วย คำนามหลายคำ หรือมีองค์ประกอบเพิ่มเติม เช่น คำขยาย หรือคำบุพบท จากข้อมูลพบว่า ชื่อหมู่บ้านของชาวไทใหญ่ของเมืองเป่าซาน ที่อยู่ในรูปแบบนามวลีแบบซับซ้อน มีจำนวน 35 หมู่บ้าน สามารถ

จำแนกออกเป็นหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) นาม - นามวลี 2) นาม - บุพบทวลี 3) นาม - กริยาวลี 4) นามวลี - วิเศษณ์ และ 5) นามวลี - บุพบท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- นาม - นามวลี

เป็นโครงสร้างที่ใช้คำนามหลักร่วมกับนามวลีเพื่อขยายความ โดยคำที่สองและสามประกอบกันเป็นนามวลีเพื่อขยายคำนามคำแรก พบจำนวน 2 หมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น “เวียงน้ำคำ” (เวียง = เมือง, น้ำคำ = แม่น้ำทอง หมายถึง เมืองที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำทอง), “บ้านดอยคำใหญ่” (บ้าน = หมู่บ้าน, ดอยคำ = ภูเขาทอง, ใหญ่ = ขนาดใหญ่)

- นาม - บุพบทวลี

เป็นโครงสร้างที่ใช้คำนามหลักนำหน้าและตามด้วยบุพบทวลีเพื่อชี้ตำแหน่งหรือทิศทาง พบจำนวน 2 หมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น “เวียงใต้เว้ง” (เวียง = เมือง, ใต้เว้ง = ทางใต้ของเว้ง → หมายถึง เมืองที่อยู่ทางใต้ของเว้ง)

- นาม - กริยาวลี

เป็นโครงสร้างที่คำนามหลักนำหน้ากริยาวลีซึ่งขยายความเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือการกระทำในพื้นที่ พบจำนวน 2 หมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น “บ้านน้ำไหลลง” (บ้าน = หมู่บ้าน, น้ำไหลลง = สายน้ำที่ไหลลดระดับ หมายถึง หมู่บ้านริมลำธารไหลลงสู่ต่ำ)

- นามวลี - คำขยาย

เป็นโครงสร้างที่นามวลีถูกขยายความเพิ่มเติมด้วยคำวิเศษณ์หรือคำบุพบท พบจำนวน 7 หมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น “ดอยคำเหนือ” (ดอยคำ = ภูเขาทอง, เหนือ = ทางเหนือ หมายถึง ภูเขาทองทางทิศเหนือ), “บ้านปางสูง” (บ้านปาง = หมู่บ้านเชิงเขา, สูง = สูง หมายถึง หมู่บ้านเชิงเขาที่ตั้งอยู่สูง)

- นาม - นามวลี - วิเศษณ์

เป็นโครงสร้างที่คำนามหลักนำหน้า ตามด้วยนามวลีและปิดท้ายด้วยคำวิเศษณ์เพื่อขยายลักษณะพิเศษของสถานที่นั้น พบจำนวน 2 หมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น “เวียงน้ำคำใหม่” (เวียง = เมือง, น้ำคำ = แม่น้ำทอง, ใหม่ = ใหม่ → หมายถึง เมืองแม่น้ำทองแห่งใหม่)

1.2.2 บุพบทวลี

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทยใหญ่ในเมืองเป่าซานที่มีโครงสร้างบุพบทวลีมี จำนวน 18 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 7.67 ของทั้งหมด โครงสร้างทั้งหมดเป็นแบบ คำบุพบท + คำนาม เช่น “เหนือเวียง” (เหนือเมือง), “ใต้ปาง” (ใต้เชิงเขา), “ข้างดอย” (ข้างภูเขา), และ “หลังหนอง” (หลังบึงน้ำ) แสดงให้เห็นการใช้ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ในการตั้งชื่ออย่างชัดเจน

1.2.3 กริยาวลี

กริยาวลีเป็นรูปแบบของวลี ที่ประกอบด้วย คำกริยาเป็นแกนหลัก และทำหน้าที่ในการบ่งชี้การกระทำหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กริยาวลีในชื่อหมู่บ้านของชาวไทยใหญ่ในเมืองเป่าซาน มีทั้งหมด 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.96 ของชื่อภูมินามทั้งหมด โครงสร้างของกริยาวลีที่พบมีสองรูปแบบหลัก ได้แก่ 1) กริยา + นาม ซึ่งคำกริยาทำหน้าที่แสดงการกระทำหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคำนามที่ตามหลัง และ 2) กริยา +



กริยา ซึ่งคำกริยาสองคำจะเชื่อมโยงกันเพื่อแสดงถึงกระบวนการหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

1.2.3.1 คำกริยา + คำนาม

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ที่ประกอบด้วย โครงสร้างคำกริยา + คำนาม มีจำนวน 12 หมู่บ้าน โครงสร้างนี้เริ่มต้นด้วยคำกริยาและตามด้วยคำนามซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมหรือสิ่งรองรับการกระทำนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น “ไหลน้ำ” (ไหล = การเคลื่อนไหล, น้ำ = สายน้ำ หมายถึง น้ำที่ไหล), “ตกห้วย” (ตก = การตกลง, ห้วย = ลำธาร หมายถึง น้ำตกในลำธาร), “ขึ้นดอย” (ขึ้น = การเคลื่อนขึ้น, ดอย = ภูเขา หมายถึง ขึ้นภูเขา) โครงสร้างนี้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่นั้น

1.2.3.2 คำกริยา + คำกริยา

ภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ที่ประกอบด้วย คำกริยา + คำกริยา มีจำนวน 2 หมู่บ้าน โครงสร้างนี้สะท้อนการใช้กริยาเชื่อมโยงเหตุการณ์สองลักษณะเข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น “ไหลรวม” (ไหล = การไหล, รวม = การรวม หมายถึง สายน้ำหลายสายที่ไหลมารวมกัน), “ตกยุบ” (ตก = การตกลง, ยุบ = การทรุดตัว หมายถึง ดินตกและยุบตัวในพื้นที่เดียวกัน) การใช้คำกริยาควบคู่ เช่นนี้ ช่วยเน้นย้ำสภาพการณ์ของพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหวทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

1.2.4 วิเศษณ์วลี

วิเศษณ์วลีเป็นโครงสร้างวลี ที่ประกอบด้วย คำวิเศษณ์สองคำติดต่อกัน เพื่อขยายคุณลักษณะหรือเน้นย้ำลักษณะพิเศษของสถานที่ ในชื่อหมู่บ้านของชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซานพบเพียง 1 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 0.41 ของชื่อทั้งหมด ตัวอย่างเช่น “ใหญ่ใหม่” (ใหญ่ = ขนาดใหญ่, ใหม่ = ใหม่ หมายถึง สิ่งที่ใหญ่และเพิ่งเกิดขึ้นใหม่) โครงสร้างนี้สะท้อนการเน้นคุณลักษณะสองด้านพร้อมกันในชื่อหมู่บ้านเดียว

1.3 ประโยค

ประโยคในภูมินามของหมู่บ้านเป็นโครงสร้าง ที่ประกอบด้วย คำหลักซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานและคำกริยาที่แสดงการกระทำหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รูปแบบของประโยคที่พบในภูมินามหมู่บ้านของชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ประกอบด้วย คำนาม + คำกริยา มีทั้งหมด 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.28 ของชื่อภูมินามทั้งหมด

1.3.1 วากยสัมพันธ์

การศึกษาวากยสัมพันธ์ในภูมินามของหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซานมีความสำคัญในการทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำในชื่อหมู่บ้าน นอกจากต้องศึกษาในบทบาทเชิงไวยากรณ์แล้วยังคงต้องศึกษาบทบาทในเชิงอรรถศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การถ่ายทอดความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คำประสมที่ประกอบด้วย คำหลายคำที่ทำงานร่วมกันในโครงสร้างทางไวยากรณ์และอรรถศาสตร์ ทำให้เราเห็นถึงการที่คำต่าง ๆ ในชื่อหมู่บ้านมีบทบาทในการสร้างความหมายของสถานที่ ต่อไปจะอธิบายถึงโครงสร้างวลีและประโยคที่ปรากฏในภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน แบ่งตามความหมายออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1.1 วากยสัมพันธ์ของนามวลี

วากยสัมพันธ์นามวลีมีรูปแบบเป็น คำหลัก + คำขยาย ซึ่งมีวากยสัมพันธ์ใน



แบบต่าง ๆ มีจำนวน 113 ชื่อ ซึ่งไม่รวมนามวิไลแบบซับซ้อน แบ่งออกเป็น 13 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 พื้นที่ - สิ่งที่มีในพื้นที่

เช่น “เวียงน้ำ” (เวียง = เมือง, น้ำ = แม่น้ำ → เมืองที่มีแม่น้ำ), “บ้านปาง” (บ้าน = หมู่บ้าน, ปาง = ลานเชิงเขา → หมู่บ้านเชิงเขา) จำนวน 32 ชื่อ

กลุ่มที่ 2 พื้นที่ - สิ่งเปรียบ

เช่น “ดอยคำ” (ดอย = ภูเขา, คำ = ทอง → ภูเขาทอง), “หนองแก้ว” (หนอง = หนองน้ำ, แก้ว = เปรียบเหมือนของมีค่า → หนองน้ำงามดังแก้ว) จำนวน 8 ชื่อ

กลุ่มที่ 3 พื้นที่ - การกระทำในพื้นที่

เช่น “บ้านน้ำไหล” (บ้าน = หมู่บ้าน, น้ำไหล = น้ำที่ไหล → หมู่บ้านที่มีน้ำไหล), “เวียงดอยตก” (เวียง = เมือง, ดอยตก = ภูเขาทรุดตัว → เมืองที่อยู่ใกล้ภูเขาทรุดตัว) จำนวน 4 ชื่อ

กลุ่มที่ 4 สิ่งที่มีคุณลักษณะ - คุณลักษณะ

เช่น “ดอยสูง” (ดอย = ภูเขา, สูง = สูง → ภูเขาสูง), “บ้านใหญ่” (บ้าน = หมู่บ้าน, ใหญ่ = ขนาดใหญ่ → หมู่บ้านใหญ่) จำนวน 42 ชื่อ

กลุ่มที่ 5 จำกลุ่ม - ลูกกลุ่ม

เช่น “เวียงปาง” (เวียง = เมือง, ปาง = เขตย่อยหรือพื้นที่รองลงมา → เมืองที่มีเขตปาง) จำนวน 7 ชื่อ

กลุ่มที่ 6 ส่วนประกอบ - ทั้งส่วน

เช่น “ยอดดอย” (ยอด = ส่วนยอด, ดอย = ภูเขา → ยอดของภูเขา), “ปากหนอง” (ปาก = ทางออก, หนอง = หนองน้ำ → ทางออกของหนองน้ำ) จำนวน 5 ชื่อ

กลุ่มที่ 7 สรรพสิ่ง - ตำแหน่ง

เช่น “น้ำเหนือ” (น้ำ = สายน้ำ, เหนือ = ทิศเหนือ → แม่น้ำทางทิศเหนือ), “บ้านใต้” (บ้าน = หมู่บ้าน, ใต้ = ทิศใต้ → หมู่บ้านทางใต้) จำนวน 5 ชื่อ

กลุ่มที่ 8 สรรพสิ่ง - จำนวน

เช่น “ต้นเดียว” (ต้น = ต้นไม้, เดียว = หนึ่ง → ต้นไม้เพียงต้นเดียว), “ดอยสองลูก” (ดอย = ภูเขา, สองลูก = จำนวนสอง → ภูเขาสองลูก) จำนวน 2 ชื่อ

กลุ่มที่ 9 จำนวน - สรรพสิ่ง

เช่น “สามเวียง” (สาม = จำนวนสาม, เวียง = เมือง → เมืองสามแห่ง), “ห้าดอย” (ห้า = จำนวนห้า, ดอย = ภูเขา → ภูเขาห้าลูก) จำนวน 2 ชื่อ

กลุ่มที่ 10 พื้นที่ - เจ้าของ

เช่น “บ้านหลวง” (บ้าน = หมู่บ้าน, หลวง = ผู้ปกครอง → หมู่บ้านของเจ้าเมือง) จำนวน 1 ชื่อ

กลุ่มที่ 11 สรรพสิ่งที่มีในพื้นที่ 1 - สรรพสิ่งที่มีในพื้นที่ 2

เช่น “เวียงดอยน้ำ” (เวียง = เมือง, ดอยน้ำ = ภูเขาและแม่น้ำ → เมืองที่มีทั้งภูเขาและแม่น้ำ) จำนวน 3 ชื่อชื่อ

กลุ่มที่ 12 รูปร่าง - สิ่งของ

เช่น “โค้งน้ำ” (โค้ง = รูปร่างโค้ง, น้ำ = แม่น้ำ → แม่น้ำที่ไหลโค้ง) จำนวน 1 ชื่อ

กลุ่มที่ 13 เจ้าของ - สิ่งถือครอง

เช่น “บ้านเจ้าคำ” (บ้าน = หมู่บ้าน, เจ้าคำ = ชื่อเจ้าของ → หมู่บ้านของเจ้าคำ) จำนวน 1 ชื่อ

1.4 วากยสัมพันธ์บุพบทวลี

จากการศึกษาวากยสัมพันธ์ของบุพบทวลีในภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน พบเพียงรูปแบบเดียว คือ “ตำแหน่ง - สรรพสิ่ง” มีจำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.67 ของทั้งหมด โดยคำแรกในโครงสร้างเป็นคำบุพบทแสดงตำแหน่ง ส่วนคำที่สองเป็นคำนามบ่งบอกสิ่งของหรือพื้นที่ ตัวอย่างเช่น “เหนือเวียง” (เหนือ = ด้านเหนือ, เวียง = เมือง → ด้านเหนือของเมือง), “ใต้ปาง” (ใต้ = ด้านใต้, ปาง = ลานเชิงเขา → ใต้เชิงเขา), “ข้างดอย” (ข้าง = ด้านข้าง, ดอย = ภูเขา → ด้านข้างภูเขา)

1.5 วากยสัมพันธ์กริยาวลี

การศึกษาวากยสัมพันธ์ของกริยาวลีของภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน ทั้งหมด 14 ชื่อ แบ่งตามความหมายออกเป็น 3 กลุ่ม ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.5.1 แบบกริยา - ผู้ทรงสภาพ

คำกริยาทำหน้าที่แสดงการกระทำ ส่วนคำนามทำหน้าที่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ มีจำนวน 10 ชื่อ ตัวอย่างเช่น “ตกห้วย” (ตก = การตก, ห้วย = ลำธาร → น้ำตกในลำธาร), “ยุบดอย” (ยุบ = ยุบตัว, ดอย = ภูเขา → ภูเขาทรุดตัว)

1.5.2 แบบกริยา - ผู้กระทำ

คำกริยาแสดงถึงการกระทำโดยมีคำนามทำหน้าที่เป็นผู้กระทำ พบจำนวน 2 ชื่อ เช่น “รวมคน” (รวม = รวมตัว, คน = ผู้คน → การรวมกลุ่มของผู้คน), “ไหลดิน” (ไหล = การไหล, ดิน = ผู้กระทำ → ดินไหล)

1.5.3 กริยาเรียง (ตามคอมเมนต์ ทุกชนิดของคำที่พบ ควรมีการยกตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่จัดอยู่ในประเภทคำนั้น ๆ)

ในโครงสร้างนี้จะเป็นการเรียงคำกริยาเข้าด้วยกัน โดยแต่ละคำกริยาจะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นตามลำดับหรือเกี่ยวข้องกัน พบในสองรูปแบบ คือ กริยาเรียงอิสระแบบไม่ซ้ำความหมายและกริยาเรียงแบบคำซ้อนความหมาย มีทั้งหมด 2 ชื่อ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.5.3.1 กริยาเรียงอิสระแบบไม่ซ้ำความหมาย เช่น “ไหลรวม” (ไหล = การไหล,

รวม = รวมตัว → การไหลของน้ำหลายสายมารวมกัน)



1.5.3.2 กริยาเรียงแบบคำซ้อนความหมาย เช่น “ตกยุบ” (ตก = ตกลง, ยุบ = ยุบตัว → การตกลงและยุบตัวต่อเนื่อง)

1.5.4 วากยสัมพันธ์วิเศษณ์วลี

วากยสัมพันธ์วิเศษณ์วลีในภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน พบเพียง 1 ชื่อ เป็นโครงสร้าง “คุณลักษณะ 1 - คุณลักษณะ 2” เช่น “ใหญ่ใหม่” (ใหญ่ = ขนาดใหญ่, ใหม่ = เพิ่งเกิดใหม่ → หมู่บ้านขนาดใหญ่ที่เพิ่งก่อตั้งใหม่)

1.5.5 อรรถศาสตร์ประโยค (ตามคอมเม้น ทุกชนิดของคำที่พบ ควรมีการยกตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่จัดอยู่ในประเภทคำนั้น ๆ)

การศึกษาวากยสัมพันธ์ของประโยคของภูมินามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน พบเพียง 3 ชื่อ เป็นรูปแบบประธาน - กรรม แบ่งตามความหมายออกเป็นกลุ่ม

1.5.5.1 ผู้ทรงสภาพ - กริยา

เช่น “น้ำไหล” (น้ำ = สายน้ำ, ไหล = การไหล → สายน้ำไหลต่อเนื่อง) พบ 1 ชื่อ

1.5.5.2 ผู้กระทำ - กริยา

เช่น “ดอยยุบ” (ดอย = ภูเขา, ยุบ = ยุบตัว → ภูเขาทรุดตัว), “หนองตก” (หนอง = หนองน้ำ, ตก = การตก → หนองน้ำลดระดับต่ำลง) พบ 2 ชื่อ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า โครงสร้างภาษาของชื่อหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน มีความสอดคล้องกับลักษณะภาษาของกลุ่มตระกูลไทอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการใช้คำโดด (Monosyllabic Words) และโครงสร้างวากยสัมพันธ์แบบเรียงคำ ซึ่งปราศจากการผันคำตามหน้าที่ไวยากรณ์ รูปแบบการตั้งชื่อดังกล่าว สะท้อนการยึดหลัก “การประหยัดทางภาษา” (Principle of Economy) อย่างเด่นชัด กล่าวคือ มีการเลือกใช้หน่วยคำที่สั้น กระชับ แต่สามารถถ่ายทอดความหมายได้ครบถ้วนตรงประเด็น ซึ่งสะท้อนถึงระบบคิดของชุมชนที่เน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในบริบทวัฒนธรรมดั้งเดิม ในเชิงโครงสร้าง พบว่า นามวลี (Noun Phrase) เป็นรูปแบบหลักที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยพบในอัตราส่วนที่สูงมากกว่าร้อยละ 77 ของชื่อทั้งหมด โครงสร้างนามวลีดังกล่าว ประกอบด้วย รูปแบบย่อยหลากหลาย อาทิ คำนาม + คำนาม คำนาม + คำวิเศษณ์ คำนาม + คำบุพบท ฯลฯ ซึ่งช่วยให้การตั้งชื่อสามารถถ่ายทอดรายละเอียดของลักษณะพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้อย่างเจาะจงและมีความหมาย ชื่อหมู่บ้านจึงไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือกำหนดอาณาเขตเชิงภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงอัตลักษณ์ ชุมความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมายาวนาน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับงานวิจัยในบริบทใกล้เคียง พบความสอดคล้องในหลายประเด็น เช่น งานวิจัยของกลุ่มชาติพันธุ์ไท (Dai) ใน มณฑลยูนนาน ที่ใช้เครื่องมือภูมิสารสนเทศ (GIS) วิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้าน พบว่า ชื่อหมู่บ้านในกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวมีรูปแบบการเลือกใช้คำอย่างมีระบบ สัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศและการกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างชัดเจน รวมถึงสอดคล้องกับ Biantun Toponymical Landscape ผลการศึกษาเรื่อง “Spatiotemporal characteristics and socio-cultural functions of place

names in Biantun settlements of Yunnan” ซึ่งชี้ว่าชื่อสถานที่ในมณฑลยูนนานมีโครงสร้างวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์ชัดเจน และแผนผังทางวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้ง สะท้อนว่าการตั้งชื่อสถานที่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทมิใช่เพียงการระบุสถานที่ แต่เป็นการถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ ผู้คน ทรัพยากรธรรมชาติ ความเชื่อ และประวัติศาสตร์ของชุมชนอย่างเป็นระบบ (Biantun Toponymical Landscape, 2022)

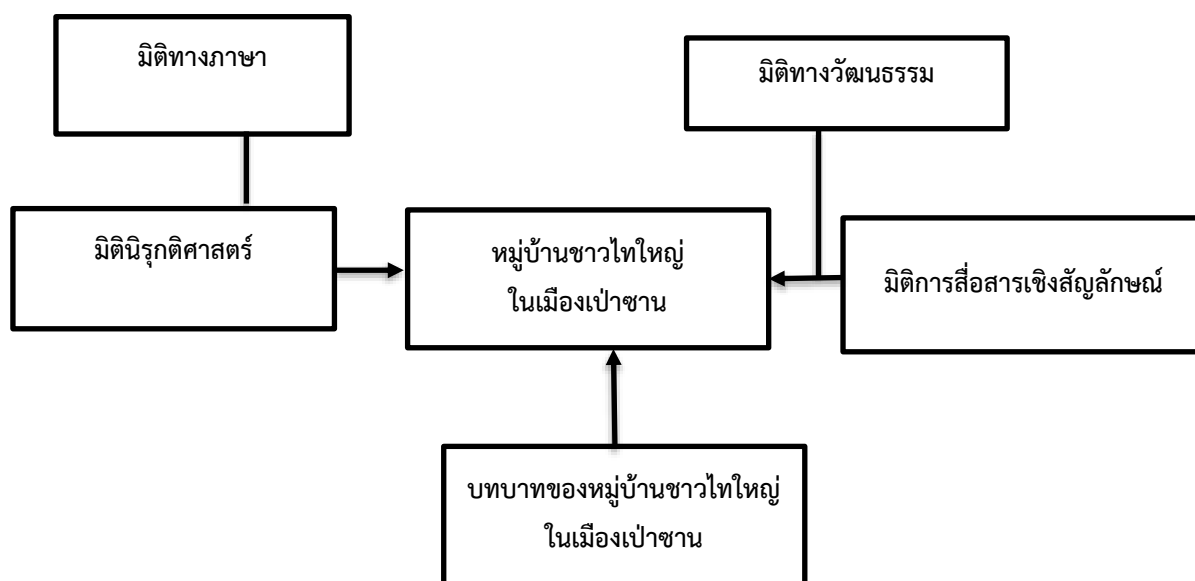
การพบรูปแบบนามวลีหลากหลาย เช่น คำนาม + คำนาม คำนาม + คำวิเศษณ์ หรือแม้แต่โครงสร้างแบบนามวลีซับซ้อน บ่งชี้ว่าภูมิภาคนี้ไม่ได้ตั้งแบบสุ่มหรือใช้คำอย่างไร้ระบบ แต่มีการเลือกใช้คำและวางโครงสร้างที่มีความหมายต่อชุมชน เช่น “ห้วยสั่วก” ที่ประกอบด้วย คำนามและกริยา สะท้อนการอธิบายลักษณะพื้นที่ผ่านการกระทำ หรือ “กว้างไหม้เลนไหลง” ที่แสดงการขยายคุณลักษณะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Tibetan Plateau Toponymy งานศึกษาด้านภูมินามของชนกลุ่มน้อยในมณฑลยูนนาน เช่น การวิเคราะห์ชื่อสถานที่บนที่ราบสูงทิเบต ยังพบว่า โครงสร้างของชื่อสถานที่ในภูมิภาคนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับลักษณะภูมิประเทศ และสะท้อนคุณลักษณะทางวัฒนธรรมผ่านการใช้วลีที่ซับซ้อนอย่างมีนัยสำคัญ (Tibetan Plateau Toponymy, 2023)

ในด้านวากยสัมพันธ์ สามารถเห็นได้ว่าการใช้โครงสร้างภาษาที่มีบทบาทสำคัญในเชิงอรรถศาสตร์ (Semantic Roles) มากกว่าการจัดวางคำตามหน้าที่ทางไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว คำที่ประกอบกันเป็นวลีหรือประโยคในชื่อหมู่บ้าน ล้วนมีบทบาทในฐานะผู้กระทำ (Agent) ผู้ถูกกระทำหรือผู้ทรงสภาพ (Patient/Theme) ตลอดจนสิ่งที่ถูกใช้ในการกระทำ (Instrument) ซึ่งบทบาทเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ชื่อหมู่บ้านสามารถสื่อความหมายเชิงลึกได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ัญชลี สิงห์น้อย ที่เคยเสนอว่า คำประสมในภาษาไทยเป็นหน่วยภาษาที่ประกอบด้วย คำหลายคำซึ่งทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ ทั้งในด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์และด้านความหมาย โดยคำแต่ละคำในคำประสมมีบทบาทเป็นองค์ประกอบความหมาย (Semantic Components) ที่ช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างผู้พูดกับโลกหรือพื้นที่ที่กล่าวถึง เช่น การใช้วากยสัมพันธ์แบบพื้นที่สิ่งที่มีในพื้นที่หรือสิ่งของ ตำแหน่ง เป็นการแสดงความเชื่อมโยงของหมู่บ้านกับสภาพแวดล้อมโดยตรง ชี้ให้เห็นว่าภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อไม่ใช่เพียงสื่อสารเชิงระบุสถานที่ แต่ยังทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และความเชื่อของผู้พูด (ัญชลี สิงห์น้อย, 2551)

นอกจากนี้ คำเหล่านี้ยังแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาเชิงนิรุกติศาสตร์ของภาษาไทยที่มีการใช้คำดั้งเดิมเป็นชื่อสถานที่ โดยผ่านการคงรูปคำศัพท์พื้นถิ่น ซึ่งบางคำมีรูปแบบคล้ายคลึงกับภาษาไทย เช่น “เวียง” ที่พบในชื่อเมืองในหลายพื้นที่ และรูปแบบการเรียงคำที่สะท้อนเอกลักษณ์ทางภาษาของชนกลุ่มน้อยในบริบทของประเทศจีน อันเป็นหลักฐานสำคัญของการมีอยู่ของระบบคิด วัฒนธรรม และการรับรู้โลกที่เป็นของตนเอง แนวคิดนี้สามารถสนับสนุนได้จากงานวิจัยของ Anderson, B. ซึ่งกล่าวถึงการที่ภาษาและชื่อสถานที่เป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อีกทั้งการใช้คำดั้งเดิมในชื่อสถานที่ยังสะท้อนถึงการรักษาและการส่งต่อภาษาพื้นเมืองในสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม (Anderson, B., 1983)

กล่าวโดยสรุป ชื่อหมู่บ้านของชาวไทยใหญ่ในเมืองเป้าซาน ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือระบุสถานที่ แต่เป็นภาพสะท้อนทางภาษาและวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง แสดงถึงระบบความคิดของชุมชนที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ วิถีชีวิต และภูมิรู้ท้องถิ่นอย่างแนบแน่น

องค์ความรู้ใหม่



ภาพที่ 1 การบูรณาการข้อมูลทางภาษาและภูมินาม

การศึกษาชื่อหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซาน พบว่า ชื่อหมู่บ้านมีได้ระบุเพียงที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ แต่ยังสะท้อนระบบคิด วิธีชีวิต และความสัมพันธ์ของชุมชนกับสิ่งแวดล้อม โดยมีโครงสร้างภาษาที่ประหยัด ใช้คำสั้นและนามวลีเป็นหลัก เพื่อให้ข้อมูลที่กระชับและชัดเจน วากยสัมพันธ์แสดงบทบาทเชิงอรรถศาสตร์ทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ สะท้อนการรับรู้พื้นที่ของชุมชน พร้อมทั้งยังรักษาคำศัพท์พื้นถิ่นที่มีความใกล้เคียงกับภาษาไทย เช่น “เวียง” ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการทางนิรุกติศาสตร์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม สรุปได้ว่าชื่อหมู่บ้านเหล่านี้เป็นสื่อสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีคุณค่าในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชาติพันธุ์

สรุปและข้อเสนอแนะ

โครงสร้างภาษาของชื่อหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเมืองเป่าซานมีลักษณะสอดคล้องกับระบบภาษากลุ่มตระกูลไท ซึ่งเน้นการใช้คำโดดและนามวลีที่มีความกระชับ ชัดเจน และมีประสิทธิภาพในการสื่อสาร ตามหลักการประหยัดทางภาษา (Principle of Economy) โดยโครงสร้างชื่อส่วนใหญ่เป็นนามวลีที่สามารถถ่ายทอดข้อมูลเฉพาะเจาะจงของพื้นที่และสิ่งแวดล้อมได้อย่างครบถ้วน ชื่อหมู่บ้านเหล่านี้สะท้อนบทบาทเชิงอรรถศาสตร์อย่างชัดเจน ทั้งในด้านผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงลึกซึ้งระหว่างชุมชนกับสภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ ยังปรากฏการคงไว้ของคำศัพท์พื้นถิ่นที่ใกล้เคียงกับภาษาไทย เช่น “เวียง” อันเป็นหลักฐานทางนิรุกติศาสตร์ของภาษาไทใหญ่ที่เชื่อมโยงกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ ชื่อหมู่บ้านจึงเป็นสื่อกลางสำคัญในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และระบบความรู้ท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง จากข้อค้นพบดังกล่าวจึงควรมีการส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ผ่านการจัดทำหลักสูตรภาษาท้องถิ่นในโรงเรียน การจัดฝึกอบรมชุมชน การพัฒนา

ฐานข้อมูลภูมินามเชิงวิชาการ และการบูรณาการข้อมูลทางภาษาเข้ากับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่ พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้ชื่อหมู่บ้านเป็นฐานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเทศกาลชุมชนที่เชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และความหมายของชื่อภูมินาม เพื่อสร้างคุณค่าและความยั่งยืนแก่ชุมชนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- เจียง หยาง. (2560). โครงสร้างวากยสัมพันธ์ของชื่อภูมินามในชุมชนชาวไทใหญ่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิจัย ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นแห่งเอเชีย.
- ฉิน หยาง. (2564). การวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ของชื่อหมู่บ้านชาวไทใหญ่: กรณีศึกษาเมืองเป่าซาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ซุน หวัง. (2563). การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทใหญ่ในบริบทของโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยภาษา ชนกลุ่มน้อย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลี่ อี้หยาง. (2558). การดำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน. เชียงใหม่: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คันสนีย์ วีระศิลป์. (2541). ภาษาในบริบทสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- สำนักงานการสถิติแห่งเมืองเป่าซาน. (2567). หมู่บ้านของชาวไทใหญ่ ในเมืองเป่าซาน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน. เรียกใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2568 จาก https://en.wikipedia.org/wiki/Baoshan,_Yunnan
- หนาน หยาง. (2561). ลักษณะทางภาษาของชื่อหมู่บ้านชาวไทใหญ่ในเขตเป่าซาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ภาษาและวัฒนธรรมแห่งปักกิ่ง.
- หวัง ฉิน. (2562). ภูมินามและโลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในจีนตอนใต้. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2551). คำประสมในภาษาไทย: การศึกษาทางไวยากรณ์และอรรถศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Anderson, B. (1983). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
- Biantun Toponymical Landscape. (2022). Spatiotemporal characteristics and socio-cultural functions of place names in Biantun settlements of Yunnan. *Ethnolinguistic Geography Quarterly*, 9(3), 55-72.
- Tibetan Plateau Toponymy. (2023). Toponymic structure and semantic representation of place names on the Tibetan Plateau. *Journal of Minority Languages and Toponymy Studies*, 14(2), 88-102.